

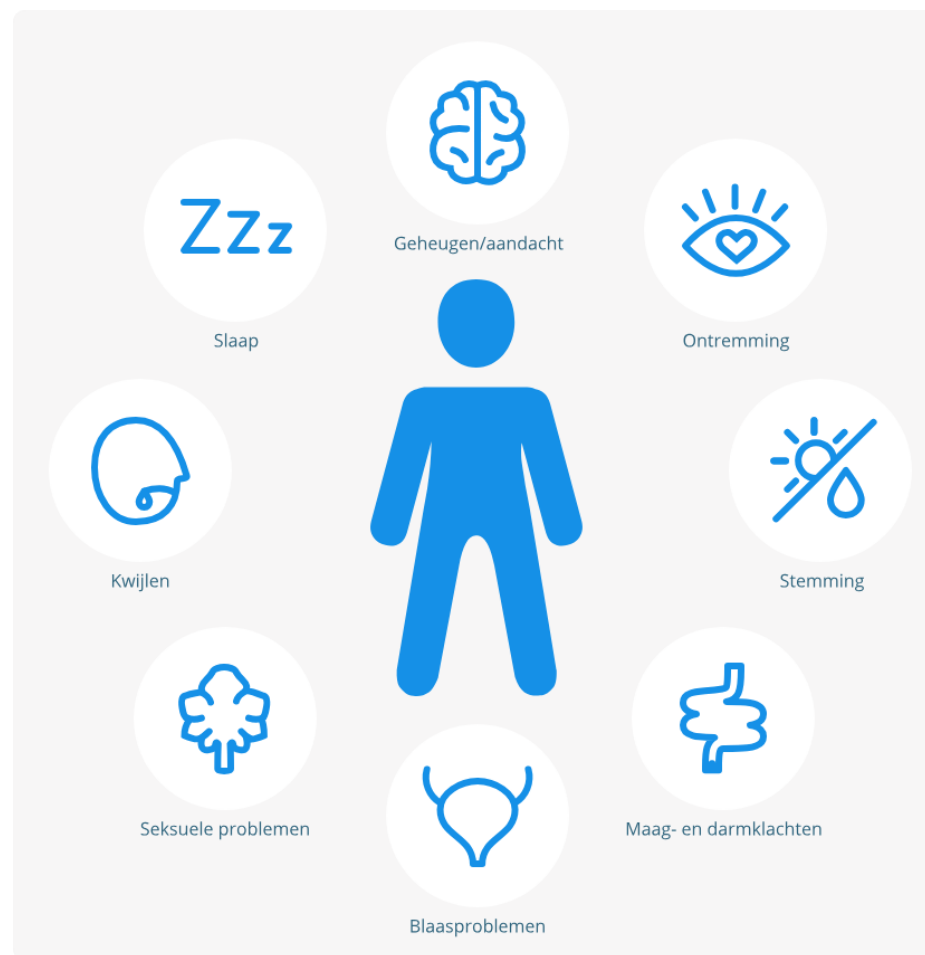
Psychotische verschijnselen bij de ziekte van Parkinson

Parkinsoncafé Naarden, 20 juni 2024

Tim Hofman, arts-assistent psychiatrie
t.hofman1@amsterdamumc.nl

Niet-motorische symptomen bij Parkinson

Psychotische verschijnselen: een spectrum

illusoire vervalsingen

gevoel van aanwezigheid

passagefenomenen

waanachtige
overtuigingen

akoestische
hallucinaties

visuele
hallucinaties

tactiele
hallucinaties

wanen

verlies van: realiteitsbesef, inzicht

Dhr. De Vries, 64 jaar

- Parkinson sinds 3 jaar
- Geen last van motorische symptomen sinds levodopa
- Weduwnaar sinds 1 jaar
- Ervaart aanwezigheid van zijn vrouw in bed, maar weet dat het niet waar is
- Angst voor eenzaamheid, denkt voetstappen van inbreker te horen tijdens schemer

Casus, vervolg

- Geen behandeling nodig?

Casus, vervolg

- Geen behandeling nodig?
- Geen antipsychotische behandeling nodig
- Angststoornis? Gehoorapparaat?
- Wel op terugkomen bij gesprekken met de neuroloog

Achtergrond: illusoire vervalsingen

- Zinsbegoochelingen onder invloed van
 - Verwachtingen
 - Wensen
 - Emoties
- Ook in de gezonde populatie

Mw. Citroen, 72 jaar

- Parkinson sinds 10 jaar
- Sinds gisteren een blaasontsteking
- Nu: plots verward, denkt in tropisch regenwoud te zijn, ziet slangen, geen gesprek mogelijk, slaapt het ene moment en schreeuwt in paniek het andere moment

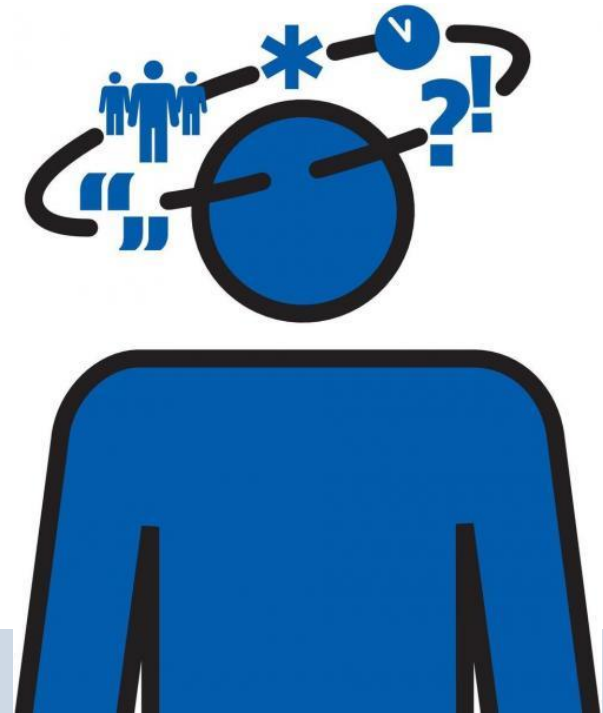
Casus, vervolg

- Conclusie: delier
- Op zoek naar de onderliggende oorzaak: blaasontsteking
- Behandeling: antibiotica
- Gevolg: herstel binnen enkele dagen

Achtergrond: delier

- Acut ontstane verwardheid, onrustig gedrag
- Soms hallucinaties
- Wisselende ernst gedurende de dag
- Lichamelijke oorzaak

Achtergrond: delier

- Risicofactoren:
 - verlies cholinerge zenuwcellen (m.n. bij Parkinsondementie)
 - anticholinerge medicatie (bv. tegen overactieve blaas, tricyclische antidepressiva)
 - opiaten en alcohol
 - leeftijd ≥ 70 jaar
 - problemen met zien en horen

Delier: behandeling

- Veilige en herkenbare omgeving bieden
- Behandeling onderliggende oorzaak
 - infectie, uitdroging, obstipatie, urineretentie
 - aanpassing medicatie
 - aanpassing bril of gehoorapparaat
- Symptoombestrijding
 - Antipsychotica: clozapine

Dhr. Witteman, 80 jaar

- Parkinson sinds 12 jaar
- Parkinsondementie sinds 4 jaar: problemen met overzicht, plannen, gezichten herkennen
- Woont in verzorgingstehuis met vrouw
- Sinds jaar wantrouwend naar vrouw, nu steeds vaker confrontaties: “Je bedriegt me met een andere man!”
- Hij weet wie: de man van twee deuren verderop, en gaat ‘s nachts op onderzoek uit

Casus, vervolg

- Conclusie: psychose
- Behandeling: clozapine in lage doseringen
- Gevolg: geen achterdocht en confrontaties meer, slaapt goed
- Dementie blijft, maar te behandelen met: rivastigmine

Achtergrond: psychose

- Hallucinaties en/of wanen, bij helder bewustzijn, realiteitstoetsing gestoord
- Risicofactoren
 - dopamine-agonisten (ropinirol, pramipexol, apomorfine), amantadine,
 - cognitieve achteruitgang (dementie)
 - verstoring slaap, achteruitgang visueel systeem, ziekteprogressie

Behandeling psychose

- Antipsychotica: clozapine
 - heel lage doseringen
 - bloedcontroles 1x/week gedurende 18 weken, daarna 1x/maand
 - tekort witte bloedcellen (afweercellen)
 - alertheid bij: koorts, keelpijn
 - bijwerkingen: sufheid, lage bloeddruk bij opstaan
- Parkinsondementie: rivastigmine (remt afbraak acetylcholine)
 - daardoor betere aandacht en waakzaamheid

Conclusie

- Psychotische verschijnselen: een spectrum
- Niet altijd hinderlijk
- Verweven met andere problemen: angst, dementie
- Noodzaak behandeling afhankelijk van inzicht en beperking
- Keuze behandeling afhankelijk van diagnose

Referenties

Ffytche DH, Creese B, Politis M, Chaudhuri KR, Weintraub D, Ballard C, Aarsland D. The psychosis spectrum in Parkinson disease. *Nat Rev Neurol*. 2017 Feb;13(2):81-95. doi: 10.1038/nrneurol.2016.200. Epub 2017 Jan 20. PMID: 28106066; PMCID: PMC5656278.

Fénelon, G., Mahieux, F., Huon, R., & Ziegler, M. (2000). Hallucinations in Parkinson's disease: prevalence, phenomenology and risk factors. *Brain*, 123(4), 733-745.

Rabey JM. Hallucinations and psychosis in Parkinson's disease. *Parkinsonism Relat Disord*. 2009 Dec;15 Suppl 4:S105-10. doi: 10.1016/S1353-8020(09)70846-6. PMID: 20123547.

Thanvi BR, Lo TC, Harsh DP. Psychosis in Parkinson's disease. *Postgrad Med J*. 2005 Oct;81(960):644-6. doi: 10.1136/pgmj.2004.032029. PMID: 16210460; PMCID: PMC1743370.

Heest, F. Verwardheid: een delier?. *Huisarts en wetenschap* 56, 584–589 (2013).
<https://doi.org/10.1007/s12445-013-0297-6>

[Behandeling van wanen en hallucinaties bij de ziekte van Parkinson - Richtlijn - Richtlijndatabase](#)